

Sant Antoni 'dels burros' a Banyoles

Àngel Vergés Gifra

La gent del Pla de l'Estany coneix popularment Sant Antoni Abat (17 de gener) com sant Antoni *dels burros*. En altres indrets de Catalunya aquest sant és conegut per sant Antoni *del gener*, sant Antoni *del porquet*, o sant Antoni de Viana.

A finals del segle XVIII sant Antoni substitueix sant Eloi en el patrocini dels carreters i traginers banyolins i aquest fet sembla corroborar allò que Joan Amades apunta en el seu *Costumari Català*: "el patrocini de sant Antoni sobre el bestiar és molt possible que no sigui gaire antic a casa nostra." Al segle XIX la festa del Sant Antoni també és anomenada com "la festa dels carreters". A la festa major d'hivern els transportistes, recaders i totes les persones que se servien de bestiar rossam per a desenvolupar la seves activitats solien acompanyar els carreters i traginers.

La festa de Sant Antoni *dels burros* comença amb una desfilada pels carrers de la ciutat on tots els genets i acompanyants són convidats a bunyols i vi bo oferts pels pendonistes i per diversos establiments del recorregut. Tot seguit es beneeix tot el bestiar congregat i es continua la cercavila fins a la plaça Major on es balla la tradicional sardana curta «Bon Dia Lionor». La lletra d'aquesta sardana segueix una cançó popular molt estesa a tot Catalunya. Una cançó de pastor que havia estat molt ballada com a sardana curta. Aquesta sardana ja es ballava abans de la reforma de la nostra dansa feta pel mestre Josep Ventura i Miquel Pardas per carreters i altra gent que menaven atzembles i bèsties de tir. Actualment són els pabordes els encarregats de ballar-la i

és per això que també és anomenada com "la sardana d'honor del pendonista de la festa de Sant Antoni". Tal com apunta Joan Amades aquesta sardana curta es ballava a l'Empordà, a la Selva, a la Garrotxa i al Pla de l'Estany i la seva lletra es pot trobar en fulls solts decimonònics. Les cobles del segle XVII que es formaven en cornamusa, flabiol i baix ja tenien

Pere de l'Asil, a sobre la seva burra i engalanat amb el vestit que es confeccionava ell mateix el dia de Sant Antoni. **Foto:** Josep M. Mateu. **Data:** indeterminada

aquesta sardana en el seu repertori. La sardana explica l'enamorament d'un ric potentat d'una humil pastora, tema molt freqüent al nostre cançoner.

Parella engalanada que va a beneir el bestiar. **Foto:** Josep M. Mateu.
Data: indeterminada

Seguint un vell costum els pendonistes de la festa es dirigeixen a l'oratori del carrer de Girona, antic camí de Girona, a resar un parenostre. Els pagesos coneixen encara la zona com 'el camp de l'oratori'. L'ofici de carreter era ben important a Banyoles, ja que era imprescindible per comunicar aquesta vila amb la capital, que al segle XIX es trobava a tres hores de camí de Banyoles. El rés d'una pregària en un oratori en l'antic camí de Girona pot recordar el costum ancestral dels carreters de pronunciar una oració abans d'iniciar un viatge. En altres èpoques, tal com succeeix a molts indrets del nostre país per aquesta diada, s'organitzaven curses de cavalls. La història de la festa de Sant Antoni *dels burros* ens guarda també molts dinars de germanor, balles i representacions teatrals.

Podem trobar diverses estampes d'aquesta gran festa major de l'hivern immortalitzades per nombrosos fotògrafs de casa nostra. Darrere els músics i els pendonistes que encapçalen la desfilada s'acosten els més petits i tots seguit els genets orgullosos. Un d'aquests entusiasmats genets era en Pere de l'Asil, un personatge popular que lluia per aquesta diada vestits confegits de la seva mà. Per acabar és interessant recordar els versos de Joaquim Hostench, folklorista banyolí que ajudà a restaurar l'antiga dansa del contrapàs llarg, relacionats amb aquesta diada:

*"Avui, que n'és la diada,
Sant Antoni Gloriós,
beneïu a tots els burros
de quatre peus i de dos."*

Gener de 2007